

Turska politika za Zapadni Balkan

Erhan Türbedar, PhD

TEPAV Koordinator balkanskih studija

Zajedno sa početkom Turskog predsjedavanja Procesom suradnje jugoistočne Europe (SEECP), 2009. godina je bila svjedok i povratku Turske na Zapadni Balkan kao jednog od najaktivnijih vanjskih aktera. Turska je dobila pohvale za svoje doprinose regionalnoj suradnji na Zapadnom Balkanu. Ipak, Turska politika za Balkan je postala stvar rasprave. Inicijativa Ankare za Bosnu i Hercegovinu je čak potakla pitanje da li Turska teži ka tome da povrati svoju moć i utjecaj koji je imala nad regijom u doba Otomanskog carstva. Oni koji izravno pokazuju svoju nelagodu zbog ove inicijative optužuju Tursku da njeguje inklinacije koje podsjećaju na Otomansko carstvo. S druge strane, turski zvaničnici koriste svaku priliku da istaknu nema nikakvu drugu namjeru osim da doprinese konsolidaciji mira i stabilnosti na Zapadnom Balkanu.

Postoji pet ključnih razloga za učešće Turske na Balkanu. Prvi razlog je dugotrajna zajednička povijest Turaka sa narodima Balkana. Nekome se može sviđati ili ne sviđati ova zajednička povijest; ali činjenica stoji da se ljudi u ovoj regiji i ljudi u Turskoj poznaju što osigurava dobru podlogu za regionalnu suradnju. Drugi važan razlog koji vuče Tursku Balkanu je ljudski faktor. Prema službenim statistikama, više od jednog miliona pripadnika turske manjine živi u državama Balkana. Osim toga, Turska također pridaje važnost drugim Muslimanskim zajednicama iz regije. Nakon stoljeća migracija, uspostavljene su neraskidive veze između Turskog društva i Muslimanskih zajednica sa Balkana. Za njoj srodne zajednice na Balkanu, Turska samo želi uvjete gdje će oni biti poštovani građani sa jednakim pravima, ali nema tu ambiciju da ih kontrolira.

Treći razlog za tursko učešće na Balkanu je geografski. Svaka nestabilnost koja se pojavi u regionu ima političke, ekonomske i kulturne efekte na Tursku. Zbog toga je postojanje mira i stabilnosti na Balkanu među prioritetima turske vanjske politike. Poboljšanje ekonomske stvarnosti u regionu može se smatrati četvrtim razlogom za tursko učešće na Balkanu. Posljednji od ključnih razloga za učešće Turske na balkanu je da se osiguraju saveznici među ovim zemljama za buduće učešće Turske u EU.

Tek dva mjeseca nakon što je Davutoğlu imenovan za Ministra vanjskih poslova, započelo je predsjedavanje Turske nad Procesom suradnje jugoistočne Europe (SEECP). Tokom ove jedne godine predsjedavanja, posjete između Turske i balkanskih zemalja su se značajno intenzivirale, a Turska je organizirala mnogo impresivnih događaja na Balkanu, što je imalo pozitivan odjek u balkanskim medijima. Međutim, gotovo odmah nakon turskog predsjedavanja SCEEP-om Turska politika za Zapadni Balkan je počela da se koncentrira na Bosnu i Hercegovinu. Svjesni delikatnosti perioda kroz koji prolazi Bosna i Hercegovina te mogućih negativnih regionalnih efekata, Turska je počela da provodi aktivnu politiku sa fokusom na Bosnu i Hercegovinu.

Turska je očekivala da će postati jedan od medijatora u Butmirskim pregovorima, koje se predvodili EU i SAD s ciljem da doprinese u pronalasku rješenja za ustavne promjene u Bosni i Hercegovini. Međutim, budući da Turska nije bila pozvana kao medijator, Davutoğlu se

počeo uključivati svojom diplomacijom. Politika Davutoğlua prema Bosni i Hercegovini se provodi na tri nivoa. Prvi je lokalni nivo gdje je cilj pojačati dijalog između konstitutivnih naroda ove države. Drugi je regionalni nivo, gdje Davutoğlu pokušava da gura Bosnu i Hercegovinu ka njenim susjedima Srbiji i Hrvatskoj da bi postale bliže jedna drugoj, te na taj način doprinese rješavanju problema koji postoje među njima. Postoji vjerovanje da ovaj regionalni pristup Turske također može doprinijeti poboljšanju odnosa utemeljenim na međusobnom povjerenju i poštivanju između različitih etničkih zajednica u Bosni i Hercegovini. Treći nivo Davutoğluove diplomacije prema Bosni i Hercegovini je djelovanje i lobiranje za ovu državu na međunarodnom nivou. Glavni cilj ovoga je očuvanje teritorijalnog integriteta i multietničkog karaktera Bosne i Hercegovine, te ubrzanje njenih Euro-atlantskih integracija.

Jedan od ključnih rezultata aktivnog uključenja Turske na Zapadni Balkan je proces poboljšanja bilateralnih odnosa između Srbije i Turske. Posljednjih godina su se intenzivirale međusobne posjete Srbije i Turske na visokom nivou. Angažman Turske u Bosni i Hercegovini, te poboljšani odnosi sa Srbijom su otvorili put za Balkanske samite koji su se održali u Beogradu i Istanbulu. Sa medijacijom Ankare, Srbija je odobrila dugo osporavanog ambasadora Bosne i Hercegovine. S druge strane, Turska je bila posrednik između sukobljenih političkih stranaka Bošnjaka u srpskom djelu Sandžačke regije. Turska je također pomogla Španjolskoj – Tadašnjem predsjedatelju EU – da pronađe prihvatljivu formulu za učešće Kosova na EU_Zapadni balkan samitu koji je održan u Sarajevu 2. juna 2010. godine.

Predrasude unutar regije i nedovoljna suradnja Turske sa Zapadom su glavne prepreke još uspješnijoj ulozi Turske na Zapadnom Balkanu. Budući da ovi faktori nisu nijednim svojim dijelom pod kontrolom Ankare, utjecaj Turske na Zapadnom Balkanu bi mogao ostati ograničen duži vremenski period.

Da bi konsolidirala pozitivne trendove koji su inicirani na Balkanu u posljednjih nekoliko godina, Turska bi trebala više surađivati sa EU, SAD-om i drugim važnim međunarodnim igračima. S druge strane, europske diplomate ne bi trebale promatrati Tursku sa sumnjama, već bi trebali tretirati Tursku kao partnera koji može napraviti značajan doprinos miru i stabilnosti na Zapadnom Balkanu. Osim toga, da bi se postigao potpuni uspjeh u regiji, svi vanjski akteri uključeni u diplomaciju na Zapadnom Balkanu će u konačnici morati pokazati veću solidarnost. U suprotnom, scena će biti preplavljena akterima koji u stvari ne produciraju nikakve konkretne rezultate.